JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Brauer, Sanna; Siklander, Pirkko; Virolainen, Maarit

Title: Työelämänäkökulma opetussuunnitelmissa : johdanto

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Koulutuksen tutkimuslaitos ja kirjoittajat, 2020

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Brauer, S., Siklander, P., & Virolainen, M. (2020). Työelämänäkökulma opetussuunnitelmissa : johdanto. In A. Virtanen, J. Helin, & P. Tynjälä (Eds.), Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa (pp. 113-114). Koulutuksen tutkimuslaitos. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8414-4

Työelämänäkökulma opetussuunnitelmissa

4.1 JOHDANTO

Sanna Brauer*, Pirkko Siklander* & Maarit Virolainen**
*Oulun yliopisto, ** Jyväskylän yliopisto

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen odotetaan kouluttavan nopeasti eri alojen asiantuntijoita työelämään. Perinteiset koulutus- ja tutkintorakenteet eivät kuitenkaan aina huomioi työelämän uudistuneita osaamisvaatimuksia tai tue riittävästi opiskelijan työelämätaitojen kehittymistä ja sujuvaa siirtymistä työelämään. Opetussuunnitelman painotukset alakohtaisesta tietämisen merkityksestä ja työelämälle tyypillisten toimintatapojen omaksumisesta myös vaihtelevat eri korkeakouluissa. Opetussuunnitelmat voidaan jakaa karkeasti kolmeen osaan: 1) alakohtainen tieto, 2) koulutus- ja opintoalalle tyypillinen toiminta ja 3) ammatillinen identiteetti sekä asenteet[1]. ″Työelämänäkökulma opetussuunnitelmissa″ (työpaketti 4) painottaa kahden viime mainitun näkökulman integroimista ensimmäiseen eli alakohtaiseen tietoon. Ilman integrointia työelämänäkökulma voi jäädä oppiainenäkökulman varjoon ja opinnäytetyö opetussuunnitelmasta sekä työelämästä irralliseksi prosessiksi.

Työpaketin 4 tavoitteena on ollut lisätä sekä opiskelijoiden että opetus- ja ohjaushenkilökunnan ymmärrystä muuttuvasta työelämästä ja sen vaatimuksista. Näin myös vaikutusmahdollisuudet puolin ja toisin lisääntyvät. Piloteista saatujen kokemusten kautta vaikutetaan koulutuksen rakenteisiin pysyvästi ja systematisoidaan opetussuunnitelmien työelämävastaavuutta käytännön ja teorian tasolla. Pilotit kuvaavatkin opiskeluprosessin polkuna, johon opinnäytetyö ja työelämä on integroitu, jolloin myös opiskelijoiden tuntemus työelämästä kehittyy tutkimusperustaisesti. Hankkeen tuotokset nostavat esiin uusia tapoja oppimisen ohjaukseen ja arvioinnin menetelmiin sekä kuvaavat muun muassa opinnäytetyön sekä prosessi- että projektimuotoisen lähestymisen kautta. Tavoitteena on kehittää opinnäytetyöprosessia tavoite- ja tulevaisuusorientoituneeksi ja lyhentää opiskeluaikoja. Myös työssäkäyvien opiskelijoiden opiskelua voidaan tehostaa, kun tarjotaan toimivia väyliä yhdistää työ ja opiskelu sekä integroida opinnäytetyö oman työn kontekstiin.

″Työelämänäkökulma opetussuunnitelmissa″ -kehittämistyö aloitettiin kartoittamalla kunkin korkeakoulun lähtötilannetta yhteiskirjoittamisen prosessin kautta. Prosessin tuloksena syntyneessä ″Kehittämishankkeet korkeakoulujen työelämärelevanssin edistäjänä″ -artikkelissa[2] tarkastellaan käynnissä olevia ja jo päättyneitä korkeakoulutuksen ja työelämän väliseen yhteistyöhön liittyviä kehittämishankkeita, työelämäyhteyksien kehittämiseen liittyviä malleja sekä kymmenen viime vuoden aikana työelämäyhteyksissä tapahtuneita muutoksia. Tämänkaltaista kehittämishankkeiden tutkimuksellista arviointia teoreettisen mallin pohjalta ei ole juurikaan aikaisemmin tehty, joten tutkimustulokset tuovat esiin uusia näkökulmia kehittämishankkeiden vaikuttavuudesta korkeakoulutuksen kontekstissa.

Työelämän muuttuessa myös opetussuunnitelmien on muututtava

Työpaketin 4 tulosten haluttiin kokonaisuutena pohjautuvan ajankohtaiseen *tutkimusperustaiseen tietoon* korkeakoulutuksen työelämäyhteyksien kehittymisestä ja kehittämisestä. Siksi alkuvaiheessa panostettiin selvitystyöhön, jonka tuloksia on jo julkaistu useissa artikkeleissa [2-5]. Nämä artikkelit avaavat työelämäläheisen kehittämisen ja opetussuunnitelmatyön eri ulottuvuuksia korkeakoulutuksessa. Oppimisen monimuotoista ekosysteemiä ja oppimisen merkitystä olemassaolon perustekijänä on kuvattu Työpeda- ja eAMK-hankkeiden toimijoiden toimittamassa Ammattikasvatuksen aikakauskirjan teemanumerossa ja sen pääkirjoituksessa 4/2019[3]. Teemanumeron artikkeli ”Työn muutoksen haasteet kulttuurialan korkeakoulutuksen työelämäpedagogiikalle”[4] paneutuu erityisesti kulttuurialan opetussuunnitelmien työelämäläheisyyteen. Se nostaa keskiöön ekosysteeminäkökulmasta vähemmän tarkastellun ulottuvuuden – opetussuunnitelman – eri oppimisympäristöjen välistä liikkumista ohjaavana tekijänä. Katsausartikkeli työelämäpedagogiikan kehittyvistä käytänteistä[5] puolestaan tarjoaa kattavan kuvan työelämäyhteistyön monipuolisuudesta.

Yhteiskirjoittamisen lisäksi Työpeda-hankkeen työpaketissa 4 on kehitetty työelämänäkökulman huomiointia ja opintojen sujuvoittamista kahden sateenvarjoteeman alle kootuissa piloteissa. Nämä yläteemat ovat olleet: 1) *opetussuunnitelman työelämänäkökulma* ja 2) *työelämään integroitu tehostettu opinnäytetyöprosessi*. Työelämänäkökulma on otettu huomioon niin opetussuunnitelman, opetusmenetelmien, opintojaksosisältöjen kuin opinnäytetyön tasolla. Pilottien kautta on tunnistettu toimivia työelämäkäytänteitä sekä tehokkaan opiskelupolun ja opinnäytetyön malleja. Malleissa on kiinnitetty erityistä huomiota opintojen ohjaukseen ja tukeen siten, että toimenpiteet tukevat koulutuksen työelämärelevanssia hyvien ja kehittyvien käytänteiden tasolla.

Seuraavat kappaleet kokoavat työpaketissa 4 tehdyt toimet yhteen ja kuvaavat, miten työelämätaitoja on sisällytetty korkeakouluopintoihin ja siten vahvistettu työelämäyhteyksiä ja opiskelijoiden työllistymistä. Mallit ovat skaalattavissa ja sovellettavissa eri korkeakouluihin ja eri aloille.

LÄHTEITÄ

1 Annala, J., & Mäkinen, M. (2017). Communities of practice in higher education: contradictory narratives of a university-wide curriculum reform. *Studies in Higher Education, 42*(11), 1941–1957. https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1125877

2 Brauer, S., Pajarre, E., Nikander, L., Häkkinen, R., & Kettunen, J. (2020). Kehittämishankkeet korkeakoulujen työelämärelevanssin edistäjänä. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 22*(1), 8–25.

3 Virolainen, M., Heikkinen, H., Siklander, P., & Laitinen-Väänänen, S. (2019). Mitä ovat oppimisen ekosysteemit? *Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 21*(4), 4–25.

4 Pyykkönen, M., Kumpulainen, K., & Vierimaa, S. (2019). Työn muutoksen haasteet kulttuurialan korkeakoulutuksen työelämäpedagogiikalle. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 21*(4), 45–61.

5 Pakkala, A., Väänänen, I., Brauer, S., Karapalo, T., Virkki-Hatakka, T., & Kettunen, J. (2019). Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa – Hyväksi havaittuja ja kehitteillä olevia käytänteitä. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja 21*(4), 62–72.